

# DE REFORMATIE

## WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:  
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Druckers-Uitgevers:  
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes  
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2,50 per halfjaar bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f 7,50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.  
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0,15.

INHOUD: Hoofdartikel: De Kerk en haar werk. I. — Uit de Schrift: Vaderlandzoekers. (Hebr. 11:14). — Kerkelijk Leven Pluriformiteit der kerk en epigonisme (nieuwe reeks). II. Hoe zit dat? Bijvoegsel staatsleer N. S. B. I. — Lit. en Kunst: Het Gedenkschrift over Alice Nahon. — Zielkunde: Hernieuwd Apollinarisme? VI. — Uit de Historie: Een billijk oordeel? — Opvoeding en Onderwijs: Hoe dan verder? — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

## HOOFDARTIKEL

### De Kerk en haar werk.

I.

Heden ten dage is de positie van de kerk in het geding. Ik bedoel niet de positie der kerk in publiek-rechterlijken zin, maar haar invloed in foro interno, de geestelijke werking, die van haar uitgaat, de bevrediging, die zij schenkt aan het onrustig, bewogen leven van onzen tijd.

Zeer velen hebben met de kerk afgerekend. Dit zijn allereerst degenen, die met geloof en godsdienst hebben gebroken. Er zijn ook anderen, wier godsdienst buiten-kerkelijk, wier vroomheid vrij is van vorm en verleden. Gelukkig echter zijn er ook nog zeer velen, die wel met de kerk rekenen. Men zou ze in drie categorieën kunnen onderscheiden.

Allereerst zijn er nog groote scharen getrouwen in den lande, stillen in den lande, die tevreden zijn met de overgeleverde vormen en klanken en iedere verandering schuwen. Hoeveel kracht zit er in dit conservatieve? Meer wellicht dan velen denken. Hun zwakheid is, dat zij de deur sluitende voor iedere bewogenheid, den stroom van het leven langs de kerk heen laten gaan.

Dan zijn er, die juist het tegenovergestelde standpunt innemen. Zij gevoelen zich los van het overgeleverde en zoeken vóór alles nieuwe vormen. Zij zoeken de kracht, zij zoeken het nieuwe leven in wat ik wil noemen: „methode”. Dit woord kiezende neem ik „methode” als tegenstelling tegen „beginsel”. Ik zal dit verklaren door verwijzing bij wijze van voorbeeld naar de z.g.n. „Groepbeweging” of „Buchmanbeweging”. Is deze tegen de kerk? Neen, zeggen ze. Wij willen juist weer de kerk nieuw leven toevoeren. Maar, zooals een Engelsch predikant mij eenigen tijd geleden zeide: Nowadays services and sermons don't seem to help. Kerkdiensten en prediking hebben hun tijd gehad. Nieuwe methoden moeten worden aangevend. En dan vond Buchman den stillen tijd, de deeling, de confessie.

Alles methode, om in te werken op des menschen geest, hem ertoe te brengen zijn leven te veranderen, en met nieuwe idealen, gedreven door nieuwe bezieling in te werken op een in twijfelmoedigheid en ontmoediging wegzinkende wereld.

En dan wijst men op de prachtige resultaten in veranderde levens. En in publieke samenkomsten treden naast den bisschop de telegrambesteller op om te getuigen van ondergane levensvernieuwing! Beginsel komt er minder op aan. Waar het op aan komt is Gods leiding. Wie die leiding ontvangt, komt in het rechte spoor. Voor hem krijgt de Bijbel weer waarde, die gaat weer ter kerke (leest bij de predikanten, welke ook groeps-menschen zijn!). Zoo valt naar hun bedoelen de oogst toch weer, ook van hun buiten-kerkelijk werk, de kerk in den schoot.

Tegenover de „methode” stel ik het „beginsel”. Ik wil mij, wel wat eenzijdig wellicht, maar toch met opzet eenzijdig uitdrukken om scherp het verschil te accentueeren.

De groepbeweging meent door haar methoden den Bijbel weer waarde te doen krijgen. Wij stellen den Bijbel voorop. De groepbeweging meent door hare methoden de kerk weer

nieuw leven toe te voeren. Wij stellen de kerk voorop. Allereerst de Bijbel, het Woord Gods. Dan de kerk als instelling Gods, gegrond op het Woord van God, geroepen tot de verkondiging van het Woord van God.

Velen zullen dit onbegrijpelijk vinden. Zij wijzen erop hoe de kerk is te kort geschoten. Van haar is het dus niet meer te verwachten.

Voor mij is het anders, en hiermede zijn we tot de derde categorie gekomen. Ik houd eraan vast, dat ook in dezen tijd, juist in dezen tijd onze gaven en krachten moeten worden gewijd aan de kerk en dat zij de bedding is, waardoor het leven moet worden geleid. De Heilige Schrift en de kerk. Op de Groningsche Synode van 1927 heb ik dit in een toespraak tot de buitenlandse afgevaardigden uitgedrukt in deze woorden: „Wij gelooven vast, dat voor het geestelijk leven van de kerken de kanalen van confessie en doctrine, vooral wat betreft de autoriteit der Heilige Schrift in onze dagen meer dan ooit noodzakelijk zijn. Een uwer heeft mij gevraagd, hoe in ons land de schepen van het eene kanaal in het andere komen zonder dat het waterpeil in de verschillende kanalen wijziging ondergaat. Ik maakte hem duidelijk, dat de sluizen het peil ophouden terwijl de schepen er doorheen gaan. We kunnen natuurlijk zeggen: Laat het water zijn vrijen loop hebben. Neem de sluizen weg, dan kan het water vrij doorstromen. Zeker, maar dan zou het land verloren gaan!”

Wat ik toen sprak, leeft in mij als een vaste overtuiging. En in die vaste overtuiging wil ik het pleit voeren voor de Gereformeerde Kerken, waaraan ik zooveel te danken heb.

Wat ik te danken heb aan de Gereformeerde Kerken? Mij daarvan rekenschap te geven, mezelf voor de vraag te stellen wat ik met de dankbaarheid, die ik gevoel, als toekomstige ontwikkeling van ons kerkelijk leven wenschelijk moet achten, dreef mij ertoe omtrent de kerk en haar werk enkele gedachten neer te schrijven.

Voorop stel ik de dankbaarheid voor den zegen, dien ik van ons kerkelijk leven ontvang. Mag ik dat zoo uitdrukken? Ja, wanneer ik daarbij terstond zeg, dat de Gereformeerde Kerk het middel is geweest in Gods hand, om mij den zegen van mijn leven te schenken, dien zegen, welke ligt in het kennen van God in Jezus Christus. Want alle dingen bestaan tezamen door Hem, ook mijn leven met al zijn zonde en schuld, ook mijn leven met al zijn arbeid en zwakheid, ook mijn leven in den dienst der kerk, die mij zooveel schonk, wat voor mijn geloof van de hoogste waarde is.

Maar als ik zoo spreek, waarom hecht ik dan zooveel waarde aan de kerk? Sommigen zouden geneigd zijn te zeggen, dat zij bleven in 't geloof, niettegenstaande de kerk schier alles wat hooger was tegenstond.

Zoover gaan anderen niet. Toch is de kerk voor hen maar het uitwendige. Aan de kerk toe te schrijven de draagster te zijn van het levensgeluk, achten zij een onverdraagbare veruitwending. Voor mij staat de zaak echter zoo niet.

Ik zie in de kerk de draagster van de traditie: de leiding van God in ons leven.

Ik zie in de kerk de draagster van de leer en van de sacramenten. Door haar ontving ik den Doop, die het symbool is van den band des Verbonds, van den draad der genade door de geslachten der menschen. Door haar bemiddeling ontving ik het onderwijs in de leer.

Maar, hebt ge van haar — zoo vraagt mij terstond iemand — soms ook het leven ontvangen en komt het dan niet vóór alles op het leven aan? Ik wil en moet leer en leven onderscheiden. Ik wil niet en mag niet leer en leven scheiden. De leer is voor mij niet het doode, het uitwendige, als tegenstelling tegen het volle, innerlijke, dat alleen het echte leven is. De leer leert ons te gaan tot de bron van het leven, voert ons tot die bron, waar de Geest ons laaft uit de volheid der genade-gaven.

Dat is de betekenis van de kerk.

Dat is de betekenis van haar werk.

Over de kerk en over haar werk wil ik tot U spreken. Maar vooraf wil ik het zoo vaak aangevoerde bezwaar even bezien, het bezwaar, dat zoo telkens wordt ingebracht van haar onvolmaaktheid. Ik wil hiermede niet het principieele punt behandelen van de pluriformiteit of pluraliteit, de quaestie van belijdenis-kerk of volkskerk, de tegenstelling inwendige kerk en uitwendige kerk. Ik denk allereerst aan het meer vulgaire bezwaar, dat zoo vaak wordt ingebracht door hen, die zeggen: ik moet van de kerk niets hebben, want die menschen, die naar de kerk gaan kan je toch niet vertrouwen; bekijk ze maar niet op de keper! Zou juist niet 't feit, dat men iets poogt na te maken, bewijs zijn, dat wat men wil namaken hooge waarde heeft? Is dan niet de houding van een kerkelijk mensch, die dat niet écht is, niet in z'n binnenste, geen bewijs dat een heusch kerkelijk mensch toch wel waarde heeft?

Maar laat mij U hooger op voeren. De kerk roept zondaren tot Christus. Sluit dus zondaren niet uit van het kerk-bezoek en verheug U erin, dat zij daarheen gaan, waar hun de eisch der bekeering telkens weer wordt gesteld. Hoop en bid, dat zij dien eisch in z'n vollen klem mogen gevoelen voor geheel hun leven.

We gaan nu van het vulgaire bezwaar tot het principieele.

We staan in onzen tijd toch wel een weinig anders tegenover de kerk dan vroeger. De groote massa moge aan haar voorbijgaan, vele menschen van hooger ontwikkeling haar niet achten. Er is toch iets anders ook gekomen. En dan denk ik aan hetgeen Dr de Visser mij eens gezegd heeft. In menig opzicht met Dr A. Kuiper eens, achtte hij dit de groote betekenis van Kuipers optreden, dat hij de kerk uit haar achteruitstelling had gebracht en een plaats had gegeven midden op de markt des levens. De kerk en haar werk zijn niet meer in een vergeten hoek. Zij worden weer als een factor beschouwd waarmee gerekend moet worden en gerekend wordt.

Maar toch — hoevelen waardeeren de kerk zoo, dat zij waarlijk haar een plaats geven in hun eigen leven? Een plaats, nu ja, misschien wel omdat zij gaarne nog hun kinderen gedoopt zien, omdat de ceremonie van het kerkelijk huwelijk de beste gelegenheid biedt tot deffigheidsvertoon. Een plaats ook wel, omdat ze soms gaarne een stichtelijk woord hooren, zooals zij ook gaarne een mooi concert hooren. Dat men trouw ter kerke gaat, één, zelfs tweemaal, dat men tijd en geld wijdt aan de kerk, dat men groote offers brengt voor gebouw en eeredienst, dat men haar dienen wil in de ambten? Hoevelen vinden dit nu iets dat geheel buiten hen ligt. Zij veroordeelen den dienst des Woords, zonder dat zij ooit zich met ernst de moeite gaven in een kerkgebouw den dienst bij te wonen. En terwijl de kerk hen niet trekt, gaat de trek van de massa, en ook van den enkeling, die toch niet om zijn hooger ontwikkeling met de massa wil worden gerekend, langs de kerk henen.

Maar wat is dan toch die kerk, waarvoor ge zoo pleit, vraagt ge mij.

Ik zie in de kerk de openbaring van Gods heilsraad, de gemeente van Christus, de gemeenschap der geloovigen.

De openbaring van Gods heilsraad.

Ik kies met opzet deze woorden, om er aanstonds een verklaring aan toe te voegen.

Wij kunnen handelen over de kerk als levensverschijnsel. We kunnen ook over de kerk handelen als instelling door God gegeven, zooals daarvoor de ordinantiën door God in Zijn Woord zijn geopenbaard. De Phaenomenologie rekent alleen met het levensverschijnsel. Het Openbaringsgeloof stelt ons echter den eisch achter ieder verschijnsel te zien de grondslagen, voor ieder verschijnsel te rekenen met de wetten, door God gegeven. Dat te doen geeft kracht en vastheid. Dit is altijd de diepe betekenis en de hooge waardij van het Gereformeerde leven, dat het rekent met de Wet van God, waaruit de ver-

ING!!

partijen boeken,  
met St Nicolaas en  
KEN! Onze Kerst-  
goedkoop! En wat  
voor deze Groote  
ker nodig. Noteer  
ENDE KOOPJES!

IK. Een edel leven,  
deze twee groote  
No's 92 en 93 zijn

VENSMA—THEM-  
s Poort. Schitterend  
ere meisjes, 250 bl.

REERDE VERTEL-  
JONGENS EN  
elen. Inh. o.a.: Zes  
eken van Tjil Uilen-  
kat gered, enz. enz.  
samen f 1,20.

EN. Luther's leven.  
f 2,90, nu f 0,99.  
EL. Dr. A. Kuiper.  
Rijk geb. f 7,50, nu

J. BLOK. Geschie-  
Nederlandsche Volk-  
anaf de allervroegste  
erste bewoners van  
ijsholen huizen, ter-  
en mammoth, tot  
an oorlog en crisis,  
ruchtig, boeiend ge-  
groote fonkelniemi-  
stempelbanden. Ton-  
f 50.—, nu f 17,50.  
vijf maandelijks (f  
50.)

ORBECKE. Groot  
Burgergezinnen, 192

Afrikaansche Ge-  
vermaard. Inh. o.a.:  
eloos. Dertig dagen  
oor doorpriem. De  
laagste plaats. Af-  
ndeling. Uw wil ge-  
p Zijn voet. Ween,  
iz. enz. Ze zijn niet  
voor wie in bangen  
en gouden kleindood-  
te druk, 150 blads.  
0,99.

EDKOOPE  
HTBUNDELS:  
I o.a. Reint, de  
t Zoutvat, Toon, de  
enz. 100 bl. f 0,39.  
II o.a.: 'n Aorij  
achtige Voortrager.

III o.a.: Doodhe-  
ste preek. Bertha's  
f 0,39.  
IV o.a.: De lange  
rt fietsen. Weerge-  
f 0,39.  
V o.a.: Een Zonder-  
lessmart. Erik, de  
f 0,39.  
VI o.a.: Het Raad-  
oldatenlist, enz. 100

VII o.a.: De Biech-  
n Jan Steen. Als es  
f 0,39.  
VIII o.a.: Bloede  
Athene. De Plece-  
f 0,39.  
IX o.a.: Boer Kree-  
de Jood, Roosje, enz.

X o.a.: Hoe Jaap  
De Oorring. In de  
f 0,39.  
at ± 25 Voordrach-  
els ernst.

AARDEN:  
No's is voldoende.  
No's op de linker-  
wissel of girobiljet  
IS 31769. Niet zo-  
rnaast nog brieven  
schrijven. Dat geef

ende adressen bet-  
t der boeken. Meld  
schrijven: „Betaal-  
— leveren wij niet.  
N FRANCO THUIS  
het verhooging van  
extra vracht.  
tijdelijk.

F. BOEIJENGA  
89 - SNEEK

rijding van nog al  
orkomende verwa-  
selijken Boekwinkel  
Grootzand, Sneek,  
uitsluitend te adres-

F. BOEIJENGA  
89 - SNEEK.